

NOTAT

TRÆNINGS- OG HABILITERINGSTILBUD TIL BØRN OG UNGE MED HANDICAP - ET VIDENSOVERBLIK

DELPROJEKT 1: TEKNISK AFRAPPORTERING

RIKKE ELINE CHRISTENSEN
ANNE-MARIE KLINT JØRGENSEN

KØBENHAVN 2014

TRÆNINGS- OG HABILITERINGSTILBUD TIL BØRN OG UNGE MED HANDICAP -
ET VIDENSOVERBLIK. DELPROJEKT 1: TEKNISK AFRAPPORTERING

Afdelingsleder: Mette Deding
Afdelingen for kontrollerede forsøg

© 2014 SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd

SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd
Herluf Trolles Gade 11
1052 København K
Tlf. 33 48 08 00
sfi@sfi.dk
www.sfi.dk

SFI's publikationer kan frit citeres med tydelig angivelse af kilden.

SFI-notater skal danne grundlag for en faglig diskussion. SFI-notater er foreløbige resultater, og læseren bør derfor være opmærksom på, at de endelige resultater og fortolkninger fra projektet vil kunne afvige fra notatet.

INDHOLD

1	INDLEDNING	5
2	METODE	7
	2.1 Søgning	7
	2.2 Kriterier for in- og eksklusion (første runde)	9
	2.3 Øvrige kriterier for in- og eksklusion (første runde)	11
	2.4 Flowchart over litteraturen. Identificering af 22 studier	13
	2.5 In- og eksklusionskriterier (anden runde)	13
	2.6 Flowchart over litteraturen. Identificering af 63 studier	16
3	VIDENSOVERBLIK	19
	3.1 Indsatstyper	19
	3.2 Kodningsark	20
	3.3 Sammenfatning af de identificerede 22 studier	20
	Tabel 3.1	
	LITTERATUR	43

INDLEDNING

I dag findes ikke et aktuelt billede af trænings- og habiliteringstilbud, som iværksættes i og udenfor de specialiserede tilbud til børn og unge med betydelige funktionsnedsættelser. I denne tekniske rapport giver vi et overblik over forskning, der forholder sig til trænings- og habiliteringsindsatser og har fokus på at fremme sociale dimensioner hos børn og unge med handicap. Der er afsøgt og sorteret efter relevant forskning i forhold til følgende spørgsmål for vidensoverblikket:

Der ønskes et overblik over trænings- og habiliteringsindsatser både i og udenfor specialiserede tilbud. Indsatserne skal have fokus på at fremme sociale dimensioner hos børn og unge med handicap.

Vidensoverblikket er gennemført af SFI-Campbell i perioden juli-september 2014. Med vidensoverblikket er sat en række tids- og ressourcemæssige rammer, der har betydning metodisk, herunder for vidensoverblikkets udstrækning. I denne foreliggende tekniske rapport er det søgt tydeliggjort metodisk, hvordan der på denne ene side er forsøgt at fremskaffe forskning, som er relevant i forhold til at besvare ovenstående spørgsmål. På den anden side er vidensoverblikket afgrænset i forhold til at opfylde et krav om en hurtig gennemførelsesproces på ca. to måneder.

Vidensoverblikket er rekvireret af Socialstyrelsen og indgår som første del af flere delundersøgelser med fokus på trænings- og habiliteringsindsatser for børn og unge med handicap. Vidensoverblikket fungerer som et indledende materiale, som informerer om indsatser, der er afprøvede og forskningsmæssigt dokumenterede. Formålet med videns-

overblikket er at bidrage til inspiration i forhold til projektets øvrige arbejde om relevante indsatser for børn og unge med handicap.

METODE

2.1 SØGNING

Søgeprotokollen er godkendt af Socialstyrelsen og udført juli 2014.

Seks internationale databaser, to nordiske forskningsdatabaser, en nordisk sundhedsdatabase samt to kernetidsskrifter blev søgt (jf. nedenstående ”KILDER” og ”Flowchart” i afsnit 2.4).

1.350 potentielle referencer blev identificeret i databasesøgningen. Efter dubletsortering udgjorde de 1.201 referencer. Efter 1. niveau screening på titel og abstract blev 373 referencer inkluderet. 351 referencer er enten blevet vurderet som irrelevante i forhold til vidensoverblikkets fokus eller har ikke kunnet fremskaffes. Samlet blev 22 studier inkluderet.

Søgningen er opbygget for så præcist som muligt at identificere trænings- og habiliteringsindsatser, som kan støtte og fremme udvikling af sociale dimensioner hos børn og unge med handicap.

Målgruppen er defineret ud fra dels specifikke diagnosebegreber samt bredere begreber med fokus på kognitiv funktionsnedsættelse og udviklingshæmning.

Søgningen er afgrænset til årene 2009-2014.

KILDER:

Der er søgt i nedenstående ressourcer. Søgestrategien er tilpasset i forhold til de enkelte kilders tekniske muligheder herunder søgegrænseflader og emneordsregistre.

Sundhedsvidenskabelige databaser

- PubMed
- Svemed

Sociologiske og psykologiske databaser

- SocIndex
- PsycINFO

Træning og rehabilitering databaser

- PEDro (Psysioterapi)

Specialpædagogiske databaser

- ERIC

Tværgående databaser

- Forskningsbase.dk
- DIVA-portal

Tidsskrifter

- Special Education & Rehabilitation
- ApaQ (Adapted Physical Activity Quarterly)

SØGEPROFIL

Profilen er opbygget af elementer fra PICO princippet.

Populationen: Børn og unge med funktionsnedsættelse/handicap/diagnose : Her en kombination af aldersgruppe og begreber fra handicapdiagnose

- Intervention – indsats: Begreber for træning
- Comparison/control – sammenligning: ikke anvendt
- Outcome – udfald: Begreber for sociale ændringer

EKSEMPEL PÅ SØGESTRATEGI I SOCINDEX

S1((cognitive N1 (disab* or impair*)) OR ((cognitive n1 (ability or function*) AND reduc*))) OR (DE "COGNITIVE ability" AND reduc*)

S2 Brain N1 (damage* OR injur* OR lesion*)

S3 Epilep* OR DE "EPILEPSY -- Social aspects"

S4 Attention-deficit hyperactivity disorder OR ADHD OR DE "ATTENTION-deficit hyperactivity disorder" OR DE "ATTENTION-deficit-disordered children" OR DE "ATTENTION-deficit-disordered youth"

S5 Autism* OR DE "AUTISM in children" OR DE "AUTISM spectrum disorders" OR DE "AUTISM"

S6 Cerebral palsy OR DE "CEREBRAL palsy"

S7 ((Mental N1 (retard* OR deficien* OR handicap* OR disab*)) OR ((learning or development*) N1 disab*)) OR ((DE "MENTAL retardation") OR (DE "LEARNING disabled persons")) OR (DE "PEOPLE with mental disabilities")

S8 S1 OR S2 OR S3 OR S4 OR S5 OR S6 OR S7

S9 Children OR child or adolescen* OR teenager* OR youth OR boy* OR girl* OR toddler* OR infant* OR DE "CHILDREN" OR DE "ADOLESCENCE" OR DE "TEENAGERS" OR DE "YOUTH" or DE "BOYS" OR DE "GIRLS" OR DE "INFANTS"

S10 S9 AND S10

S11 (training OR habilitation OR holistic* OR multidisciplinary approach* OR DE "TRAINING" OR DE "GROUP relations training" OR DE "VOCATIONAL rehabilitation") not home*

S12 DE "SOCIAL conditions" OR DE "SOCIAL skills" OR DE "SOCIAL interaction" OR DE "SOCIAL acceptance" OR DE "SOCIAL adjustment" OR DE "SOCIAL skills in adolescence" OR DE "SOCIAL skills in children" OR (DE "ABILITY" OR DE "INTERPERSONAL relations" OR DE "LIFE skills" " OR DE "SOCIALIZATION") OR (social N1 (intervent* OR condition* OR skill* OR interaction* OR development OR life OR network* OR participat* OR parents OR parent OR family)

S13 S10 AND S11 AND S12

Limiters - Publication Year: 2009-2014

2.2 KRITERIER FOR IN- OG EKSKLUSION (FØRSTE RUNDE)

Med henblik på at identificere relevant primærforskning er den afsøgte forskning blevet screenet; først på studierne abstract og titel og dernæst på fuldtekst. Screeningsprocessen er foretaget over to omgange forstået således, at den første screeningsproces resulterede i identificering af i alt 22 studier, mens den næste resulterede i 63 studier. Kriterierne for in- og eksklusion af relevant forskning er i forbindelse med den første screening foretaget ud fra en mere stram forståelse af centrale begreber. I den næste screeningsproces – der resulterede i 63 relevante studier – findes

en bredere forståelse af visse begreber, herunder en revidering af den oprindelige forståelse af indsatsstype og resultatmål i forskningen.

I det følgende redegøres for screeningskriterierne, som de har gjort sig gældende i de to forløb. Der lægges ud med kriterierne for den oprindelige screening, der som nævnt resulterede i identificering af i alt 22 studier.

2.2.2 FOKUS

Den inkluderede primærforskning omhandler trænings- og habiliteringsindsatser for børn og unge med betydelige og varigt nedsatte fysiske og psykiske funktionsevner. Indsatsens virkning skal dokumenteres i forhold til udvikling af sociale dimensioner hos børn og unge med handicap.

2.2.3 MÅLGRUPPE

Primærforskningen skal vedrøre børn og unge i alderen 0-18 år. Den skal angå børn og unge med betydelige og varige psykiske og/eller fysiske handicap. Forskning med fokus på ordblindhed ekskluderes. Studier ekskluderes, såfremt de udelukkende har fokus på høre- og talehæmmede. Forskning inkluderes derimod såfremt, der er tale om en kombination af høre- og talehæmmede med andre betydelige funktionsnedsættelser. Derudover skal børn og de unge med handicap være hjemmeboende hos forældre, familier eller plejeforældre. Såfremt sidstnævnte ikke fremgår af studiet, går vi ud fra, at målgruppen i en given forskningspublikation er hjemmeboende. Begrundelse for sidstnævnte er, at indsatsen skal være et tilbud til børn, deres familier og/eller deres forældre.

2.2.4 INDSATS

Primærforskningen ekskluderes, såfremt indsatsen ikke angår et trænings- og habiliteringstilbud¹. Såfremt indsatsen fx er rådgivning, økonomisk støtte eller pasning ekskluderes studiet. Forskning ekskluderes, såfremt indsatsen foregår i hjemmet og/eller udføres af forældrene/familien. Endvidere ekskluderes forskning, såfremt indsatsen er af udelukkende medicinsk/fysisk eller sundhedsmæssig karakter. Indsatsen skal gøre sig gældende som en social-psykologisk indsats. Studier ekskluderes, såfremt indsatsen både har et socialt og medicinsk fokus, idet meningen med indsatsen vurderes at kunne gå tabt, såfremt der søges en udskilning af indsatsen.

---

¹ Et trænings- og habiliteringstilbud/indsats forstås som følgende: ”En habiliterende indsats retter sig mod personer med handicap, som enten gennem hele livet eller på grund af et erhvervet handicap har varierende behov for støtte til at udvikle, bevare og bruge deres evner og potentialer bedst muligt. Eksempelvis kan der være tale om, at personer med en udviklingshæmning løbende skal have vedligeholdt evne til at kunne kommunikere med tegne eller tale. Uden en habiliterende indsats, vil kompetencer og funktionsniveau blive forringet eller måske helt gå tabt” (DH Danske Handicaporganisationer For retten til lige muligheder 2014).

2.2.5 RAMMERNE FOR INDSATSEN

Med henblik på at indhente viden – om potentielle relevante kommunale indsatser – skal indsatsen i en given primærforskning være en del af et allerede velkendt offentligt eller privat tilbud. Hvis forskeren alene har designet indsatsen, ekskluderes studiet. Det skal således fremgå af studiet, at indsatsen i en eller anden udstrækning er velkendt på det offentlige eller private marked.

2.2.6 RESULTATMÅL

Forskning ekskluderes, såfremt den *ikke* afrapporterer på udvikling af sociale dimensioner hos børn og unge med handicap. Studier ekskluderes fx, såfremt der måles på børnene og de unges skolemæssige præstationer. I løbet af screeningsprocessen har det været nødvendigt at tilnærme en forståelse af, hvornår der er tale om udvikling af *sociale dimensioner*. Studier med fokus på træning i sociale dimensioner på individniveau er blevet ekskluderet. I den forbindelse er der typisk tale om studier, der har fokus på, at børnene og de unge bliver selvhjulpne, såsom indsatser hvor de lærer at binde sko, lave mad eller gå med aviser. Studier er derimod inkluderet såfremt, der er elementer af direkte øvelser til interaktion med andre mennesker.

2.2.7 GEOGRAFI

Geografisk afgrænses vidensoverblikket til studier fra EU-lande, Norge, Schweiz, USA, Canada, New Zealand og Australien. Afgrænsningen er foretaget, da forhold og indsatser for børn og unge med handicap forventes i disse lande at kunne være relevante i en dansk kontekst.

2.2.8 SPROG

Der inkluderes primærforskning formidlet i et skandinavisk sprog samt engelsk.

2.2.9 TIDSPERIODE

Der inkluderes primærforskning publiceret i perioden 2009-2014

2.3 ØVRIGE KRITERIER FOR IN- OG EKSKLUSION (FØRSTE RUNDE)

Set i lyset af projektets fokus samt dets tids- og ressourcemæssige rammer er der i forbindelse med fuldttekstscrening blevet føjet yderligere tre kriterier til.

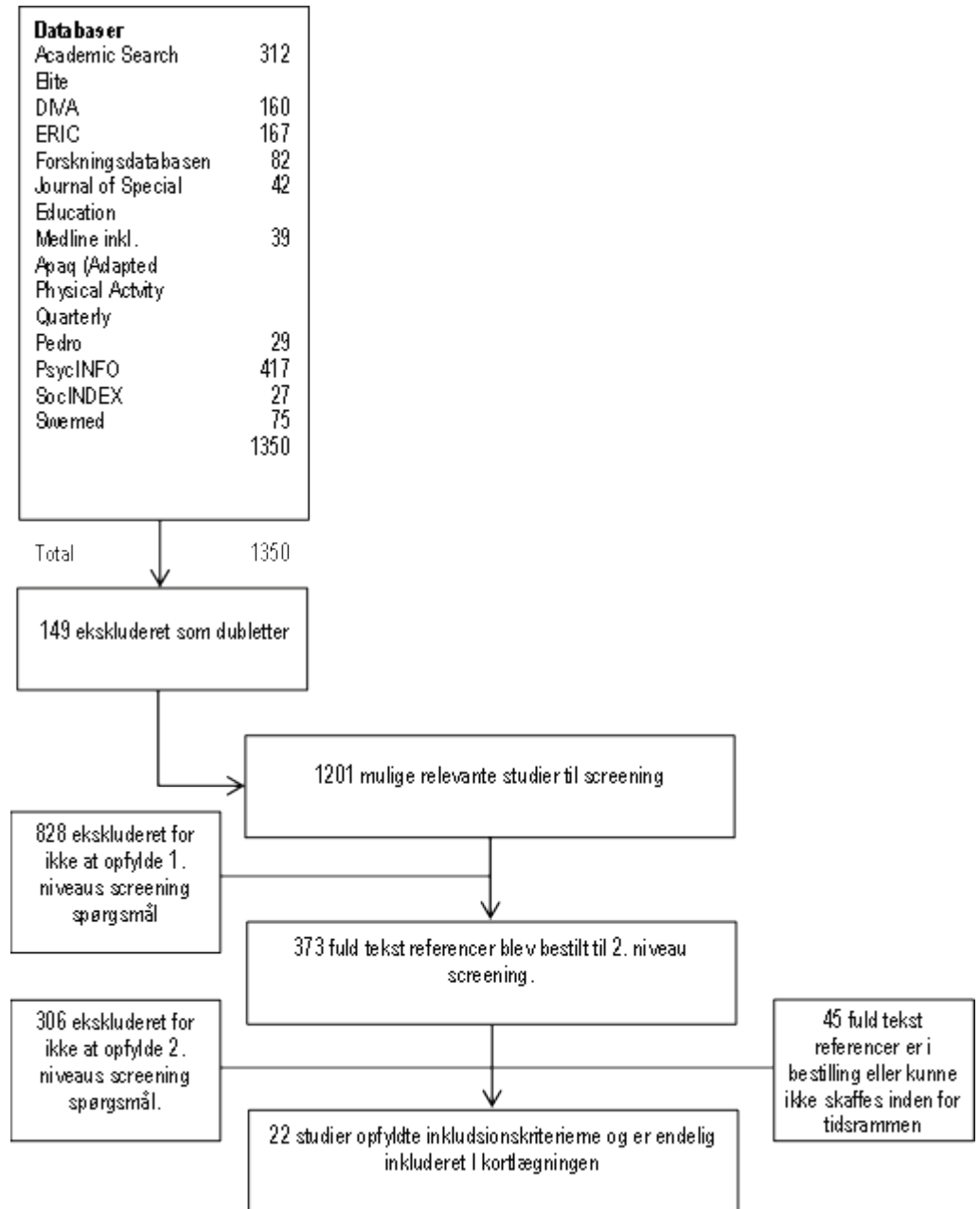
2.3.1 UTILSTRÆKKELIG INFORMATION OM INDSATSEN

I løbet af screeningsprocessen blev det klart, at noget primærforskning ikke beskriver den konkrete indsats tilstrækkeligt. Med disse studier kan det være vanskeligt at finde ud af, hvad det er, der bidrager til udvikling af sociale dimensioner hos børn og unge med handicap. Det er vurderet, at disse studier ikke vil kunne bidrage til afklaring af spørgsmålet for vidensoverblikket.

2.3.2 IKKE RETTE RESULTATMÅL

I løbet af screeningsprocessen har det været nødvendigt atter at fokusere på kravet om resultatmål i studierne. Studier er blevet ekskluderet, såfremt de vurderer indsatsen i forhold til fx graden af mobning, eller hvorvidt børnene og/eller de unge er blevet bedre til at forstå fælles beskeder, eller de har fået et bedre forhold til deres bedsteforælder qua indsatsen. Såfremt studierne ikke har haft en forståelse af udvikling af sociale dimensioner, som det er blevet beskrevet tidligere i afsnit ”2.2.6 Resultatmål”, er studiet ekskluderet. I alt otte studier er blevet ekskluderet med pågældende kriterium.

2.4 FLOWCHART OVER LITTERATUREN. IDENTIFICERING AF 22 STUDIER

2.5 IN- OG EKSKLUSIONSKRITERIER (ANDEN RUNDE)

I det følgende redegøres for in- og eksklusionskriterier i næste screeningsproces, der som tidligere nævnt resulterede i 63 identificerede studier.

er. Screening er foretaget på i alt 266 forskningsrapporter, der enten under abstract- og titelscreening (i alt 158) eller ved fuldtekstscrening (i alt 108) tidligere – i første runde af screeningen – er ekskluderet som forkert indsatstype og/eller resultatmål. De 266 studier screenes ud fra følgende forståelse af kriterier for relevant forskning.

2.5.4 FOKUS

Den inkluderede primærforskning skal omhandle trænings- og habiliteringsindsatser for børn og unge med handicap i form af betydelige og varigt nedsatte fysiske og psykiske funktionsevner, der fremmer barnets udvikling af trivsel samt muligheder for aktivitet og deltagelse bredt set. Herunder også barnets deltagelse i samfundet, social interaktion, inklusion og sociale kompetencer.

2.5.5 MÅLGRUPPE

Primærforskningen skal vedrøre børn og unge i alderen 0-18 år. Den skal angå børn og unge med betydelige og varige psykiske og/eller fysiske handicap. Forskning med fokus på ordblindhed ekskluderes. Studier ekskluderes, såfremt der udelukkende er fokus på høre- og talehæmmede. Forskning inkluderes derimod såfremt, der er tale om en kombination af høre- og talehæmmede med andre betydelige funktionsnedsættelser. Derudover skal børn og unge med handicap være hjemmeboende hos forældre, familier eller plejeforældre. Såfremt sidstnævnte ikke fremgår af studiet, går vi ud fra, at målgruppen i en given forskningspublikation er hjemmeboende.

2.5.6 INDSATS

Forskning ekskluderes, såfremt indsatsen *ikke* angår et trænings- og habiliteringstilbud (hvis indsatsen fx er rådgivning eller økonomisk støtte inkluderes den ikke). Forskning inkluderes, såfremt der indgår elementer af pasning. Forskning ekskluderes, såfremt indsatsen foregår i hjemmet. Forældrene må gerne deltage eller på anden vis inddrages i indsatsen. Studier ekskluderes, såfremt det udelukkende er forældre, der udfører indsatsen. Forskning ekskluderes, såfremt indsatsen er af udelukkende medicinsk/fysisk og sundhedsmæssig karakter (indsatsen skal være af social og/eller psykologisk karakter). Såfremt indsatsen er en kombination af en social-psykologisk og medicinsk indsats, inkluderes det.

2.5.7 UTILSTRÆKKELIG INFORMATION OM INDSATSEN

Indsatser ekskluderes, såfremt indsatsens metode ikke er beskrevet tilstrækkeligt.

2.5.8 GEOGRAFI

Geografisk afgrænses vidensoverblikket til studier fra EU-lande, Norge, Schweiz, USA, Canada, New Zealand og Australien. Afgrænsningen er foretaget, da forhold og indsatser for børn og unge med handicap forventes i disse lande at kunne være relevante i en dansk kontekst.

2.5.9 SPROG

Der inkluderes primærforskning formidlet i et skandinavisk sprog samt engelsk.

2.5.10 TIDSPERIODE

Studiet ekskluderes, hvis det ikke er publiceret i perioden 2009-2014.

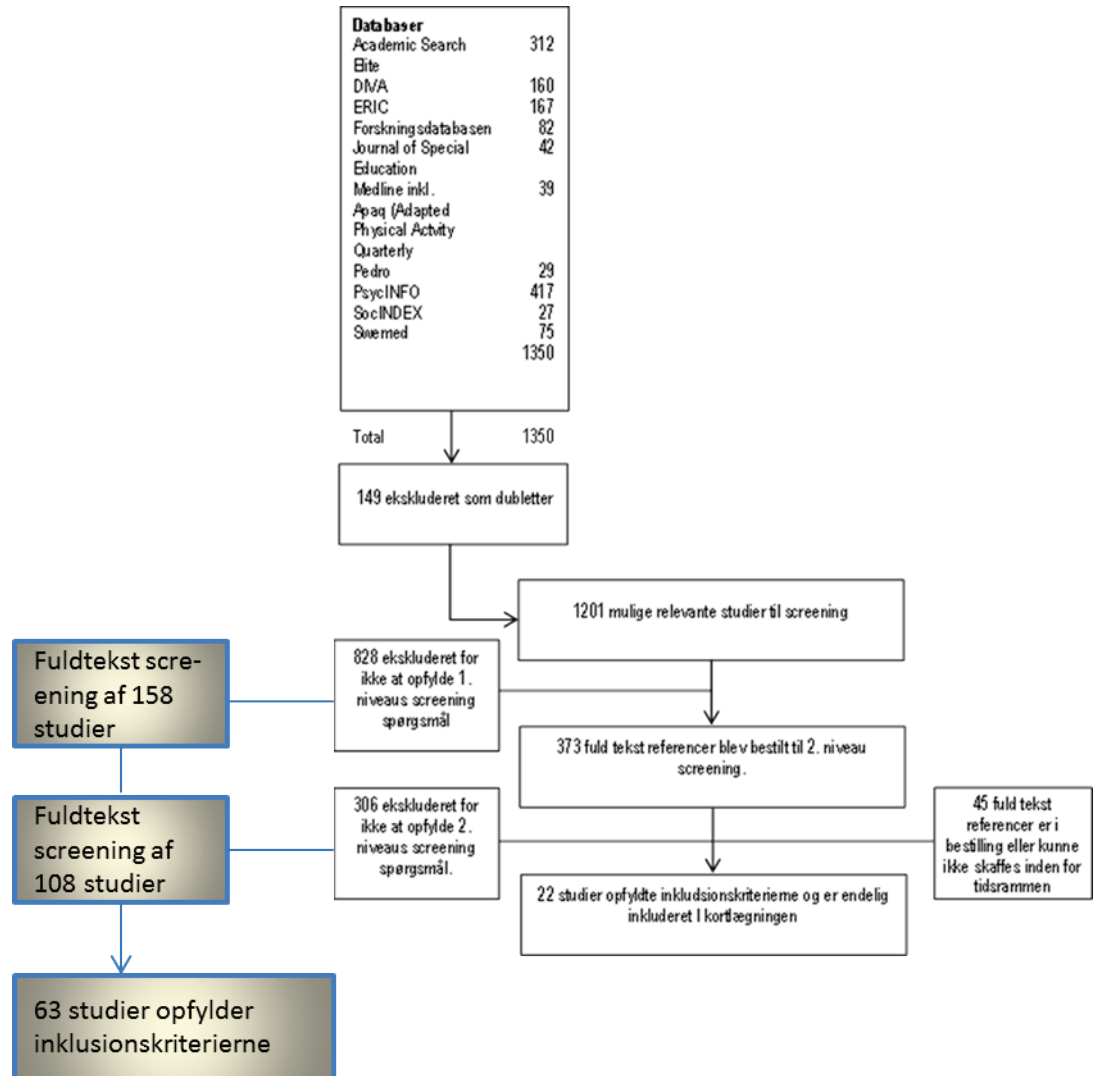
2.5.11 ONLINE ADGANG TIL FORSKNINGSRAPPORTER

I forhold til at imødekomme projektets relativt korte tidsramme, er studier blevet taget i betragtning, såfremt der har været mulighed for direkte online adgang til dem. Det lykkedes ikke at få adgang til i alt 61 potentielle relevante studier.

Som det fremgår af den samlede oversigt over reviewprocessen (jf. 2.6 flowchart) er der identificeret 63 studier. Til sammenligning med de 22 studier er de 63 studier fundet frem ud fra en bredere forståelse af henholdsvis studiernes indsatstype og resultatmål. I den videre bearbejdning af de 63 studier er studierne blevet sorteret ud fra en række søgeord med henblik på at finde frem til, om de er ensbetydende med visse karakteristika. Studierne er med søgeordene forsøgt grovsorteret i forhold til deres individuelle geografiske kontekst og resultatmål, samt hvorvidt studiernes indsatser er forældreinddragende, koordinerede, tværfaglige og helhedsorienterede.

Bilag 1 ([klik her for download »](#)) indeholder en skematisk oversigt over de 63 studier og de valgte søgeord. "1" ud for et søgeord markerer i skemaet, at ordet er til stede i studiets fuldtekst, mens "0" markerer, at det ikke er. De ønskede karakteristika er markeret med en fed skrifttype. "1" markerer i forhold til sidstnævnte, at mindst 1 af de søgeord, der relaterer sig hertil, er til stede i studiets fuldtekst.

2.6 FLOWCHART OVER LITTERATUREN. IDENTIFICERING AF 63 STUDIER

Ovenstående flowchart illustrerer - til sammenligning med flowchart i afsnit 2.4 - screeningsforløbet ved anden screeningsrunde markeret med farvede firkanter.

2.7 KODNING AF DE 22 STUDIER

Som det fremgår af oversigten over reviewprocessen (jf. 2.3 Flowchart), er der efter søgnings- og screeningsfasen identificeret i alt 22 studier, som lever op til den første screeningsproces.

Der er foretaget en afgrænset kodning af de 22 studier. Kodningen er tilrettelagt i forhold til, hvordan vidensoverblikket skal indgå og anvendes i de senere faser i det samlede projekt.

Kodningen er organiseret ud fra Socialstyrelsens ”Vidensdeklaration” om vurdering af indsatser. Det betyder, at der er udtrukket data fra primærforskning i forhold til at besvare fem spørgsmål vedrørende parametrene; målgruppe, metode, implementering, effekt, økonomi. I forbindelse med kodning er det vurderet, om de enkelte studier bidrager med information/beskrivelser om hvert parameter. Såfremt et studie bidrager med tilstrækkelig information om én parameter, fx økonomi, er studiet noteret med ”1”. Såfremt et studie ikke bidrager med information, er studiet noteret med ”0”.

Kodningen bevirker, at der opnås et overblik over informations- og forskningsgrundlag for de undersøgte indsatstyper såvel for ét enkelt studie som på tværs af forskningen. Det er hensigten med kodningen, at den skal fungere som et redskab til at udvælge relevante og forskningsmæssigt dokumenterede indsatser for børn og unge med svært handicap.

I følgende kapitel 3, Vidensoverblik, gives et kort overblik over de identificerede 22 studier fra første screening.

VIDENSOVERBLIK

3.1 INDSATSTYPER

På tværs af de 22 studier er studierne vurderet at samle sig om fire forskellige indsattstyper:

- Træning af sociale dimensioner hos børn og unge med handicap gennem direkte instruktion fra lærer/instruktor (i alt 14 studier)
- Træning i sociale dimensioner gennem teknologiske indsatser (i alt 3 studier)
- Træning af sociale dimensioner gennem sportsaktiviteter og drama (i alt 3 studier)
- Træning af sociale dimensioner gennem peer support (i alt 2 studier)

I det følgende gives en beskrivelse af de fire indsattstyper

3.1.1 UDVIKLING AF SOCIALE DIMENSIONER Gennem DIREKTE INSTRUKTION FRA LÆRER/INSTRUKTOR

Denne kategori dækker over indsatser, der tager udgangspunkt i direkte instruktion til udvikling af sociale dimensioner hos børn og unge med handicap, forstået som en lærers/instruktørs instruktion/undervisning til udvikling af en given social adfærd. Dette indebærer såvel imitation, rollespil af sociale situationer samt forskellige former for vejledning og instruktion ud fra videooptagelser af andre eller af børnene selv. Endvidere indeholder kategorien historiefortællingsstrategier, som er typer af in-

struktionsindsatser til udvikling af sociale dimensioner hos børn og unge med handicap.

3.1.2 UDVIKLING AF SOCIALE DIMENSIONER Gennem TEKNOLOGISKE INDSATSER

Denne kategori dækker over indsatser, der tager udgangspunkt i teknologiske midler, såsom videospil, og andre virtuelle læringsmiljøer over internettet eller på tv-skærme. Indsatser i denne kategori indebærer, at barnet/børnene selv aktivt benytter teknologien; dvs. de spiller videospil eller interagerer med/styrer den virtuelle agent.

3.1.3 UDVIKLING AF SOCIALE DIMENSIONER Gennem SPORTSAKTIVITETER OG DRAMA

Denne kategori dækker over indsatser, der tager udgangspunkt i sportslige udfoldelser eller indsatser af dramaturgisk karakter. Sportslige indsatser er kendetegnet ved antagelsen om, at sportsudfoldelserne i sig selv fremmer kompetencer hos deltagerne, der bevirker en social udvikling hos børn og unge med handicap, fx bedre selvværd, selvkontrol samt fællesskabsfølelse. Dramaturgiske teknikker benyttes for at fremme empatiske evner samt evnen til at se en given situation fra flere perspektiver.

3.1.4 UDVIKLING AF SOCIALE DIMENSIONER Gennem PEER- SUPPORT

Denne kategori dækker over indsatser, der inddrager målgruppens jævnaldrende. Disse tildeles rollen som mentor eller instruktør med henblik på at støtte udvikling af sociale dimensioner hos børn og unge med handicap.

3.2 KODNINGSARK

I tabel 3.1. findes kodningsark af hvert enkelt studie. Som det fremgår af bilaget, er 22 studier blevet kodet i forhold til deres informationsniveau vedr. parametrene; målgruppe, metode, implementering, effekt og økonomi. Yderligere fremgår det, hvilken af de fire indsatstyper studierne er vurderet at relatere sig til.

3.3 SAMMENFATNING AF DE IDENTIFICEREDE 22 STUDIER

Samtlige 22 studier har fokus på en vurdering af trænings- og habiliteringsindsatser for børn og unge med svært handicap. Indsatserne er alle etablerede i enten privat eller offentligt regi. Indsatsernes virkning/effekt

er vurderet i forhold til udvikling af sociale dimensioner hos børn og unge med handicap.

Ved søgning blev i alt 1.201 studier fundet frem som mulige relevante studier. Under screening på enten abstract eller fuldtekst er i alt 1.134 sorteret fra som irrelevante for vidensoverblikkets fastsatte rammer. Det er ikke lykkedes at fremskaffe 45 potentielt relevante studier inden for tidsrammen af projektet.

På tværs af de i alt 22 inkluderede studier er forskningen – overordnet betraget – interesseret i at afprøve og dokumentere virkningerne af fire forskellige indsatstyper. Den mest udbredte indsatstype – hos i alt 14 studier – har fokus på træning af sociale dimensioner gennem direkte instruktion fra lærer/instruktør. Hos tre studier vedrører det træning gennem teknologiske indsatser. Hos tre øvrige studier omhandler indsatserne henholdsvis sportsaktiviteter og drama. I to studier angår indsatsen udvikling af sociale dimensioner gennem peer support.

TABEL 3.1

Ref: Baghdadli A., Brisot, J., Henry, V., Michelon, C., Soussana, M., Rattaz, C. & Picot M.C (2013): “ <i>Social Skills Improvement in Children with High-functioning Autism: a pilot randomized controlled trial</i> ”		Indsatskategori: Instruktion og træning gennem lærer/instruktør
Indsatsens navn/kendetegn: <i>Social Skills Training Group-based Program (SST-GP)</i> og <i>Leisure Activities Group-based Program (LA-GP)</i>. Studiet undersøger disse gruppebaserede indsatsers effekt på forståelsen af ansigtsudtryk/følelser samt livskvalitet (QoL) hos unge med HFA (High-Functioning Autism). Formålet: At sammenligne effekten af disse to typer af gruppebaserede indsatser med RCT.		
	Viden	Note/beskrivelse
Nordisk kontekst	0	LA-GP nævnes som anvendt i Frankrig.
Målgruppe	1	Børn og unge med HFA. Her: 38 børn i alderen 8-12 år, alle diagnosticeret med HFA.
Metode	1	Randomiseret kontrolleret forsøg: Opdeling af deltagerne i to grupper: Indsatsgruppen, der modtager SST-GP og en kontrolgruppe, der modtager LA-GP. Effekten af disse sammenlignes. SST-GP består i eksplicit træning i udvikling af sociale dimensioner hos børn og unge med handicap vha. video-modelling, opstilling af sociale scenarier, problemløsningsøvelser samt rollespil. Derudover føres der logbog og udskrives hjemmeopgaver til børnene. LA-GP består derimod af leg som tilgang, ingen eksplicite træning/læring af sociale aspekter, men fokus på introduktion til sanser vha. musik, leg og spil. Ingen logbog eller hjemmeøvelser.
Implementering	0	Ingen viden om, hvorvidt denne er anvendt/kendt i en nordisk kontekst.
Effekt	1	Undersøgelsen viser, at børn i SST-GP ikke forbedrer sig signifikant statistisk set, men at SST-GP-gruppen begår færre fejl ift. genkendelse af ansigtsudtryk efter 6 mdr., end det er tilfældet for børn i LA-GP-gruppen. Undersøgelsen peger på en distinkt forskel på de to grupper, idet SST-GP har en effekt, og LA-GP-gruppens niveau forbliver stabilt.
Økonomi	0	Angives ikke.
Beregning og vurdering		
Sum af nøgleord	0	
Sum af parametre	3	
Sum af kontekst, nøgle-	3	

ord og parametre		
------------------	--	--

Ref: Bernardini, S., Porayska-Pomsta, K. & Smith, T.J. (2014): "ECHOES: An intelligent serious game for fostering social communication in children with autism"		Indsatskategori: Teknologiske indsats
Indsatsens navn/kendetegn: ECHOES: Et interaktivt spil udviklet til at træne og udvikle sociale dimensioner hos børn og unge med autisme. Børnene interagerer med en virtuel agent, som agerer som troværdig social partner/peer for barnet i forskellige sociale situationer. ECHOES er en af mange typer af indsats indenfor virtuelle læringsaktiviteter og indsats for børn med sociale udfordringer grundet autisme.		
	Viden	Note/beskrivelse
Nordisk kontekst	0	
Målgruppe	1	Børn og unge med ASD eller Asperger. Her: 29 børn i alderen 4-14 år, alle diagnosticeret med ASD/Asperger.
Metode	1	En large-scale multi-site intervention iværksættes for at fastslå effekten af det udviklede interaktive spil ECHOES. Med ECHOES interagerer børnene med en virtuel agent, "Andy", der fungerer som både social partner/peer og som tutor for barnet på tværs af sociale situationer gennem en 42" multitouch skærm med eye-gaze tracking. I alt 12 læringsaktiviteter i ECHOES fokuserer på sociale kommunikationsegenskaber, hvorunder to subkomponenter nævnes: joint attention og symbol-use. Undersøgelsen videofilmer og dokumenterer forløbet og børnenes interaktioner med "Andy", hvorefter observationerne kodes og kvantificeres.
Implementering	0	Ingen viden om, hvorvidt denne er anvendt/kendt i en nordisk kontekst.
Effekt	1	Der fokuseres på resultater ift. 2 hovedpunkter i udvikling af sociale dimensioner hos børn og unge med handicap: Respons/reaktion på "Andys" ytringer, kropssprog og fremsigelser generelt samt besvarelse og genkendelse af Andys initieringer. Undersøgelsen viste ingen signifikant overførsel af hverken øget respons/reaktion eller initiering til den virkelige verden, men viser evidens for, at mange af deltagerne har draget fordel af introduktionen og tiden med ECHOES. Lærere og pædagoger, der dagligt er sammen med børnene, rapporterer alle positivt om forløbet, og om de muligheder indsatsen har haft og kan have i videre træning af børnenes sociale egenskaber.
Økonomi	0	Angives ikke.

Beregning og vurdering		
Sum af nøgleord	0	
Sum af parametre	3	
Sum af kontekst, nøgleord og parametre	3	

Ref: Cotugno, A.J. (2009): " <i>Social Competence and Social Skills Training and Intervention for Children with Autism Spectrum Disorders</i> "		Indsatskategori: Instruktion og træning gennem lærer/instruktor
Indsatsens navn/kendetegn: <i>Social Competence and Social Skills Training</i>. En systematisk intervention og instruktion til udvikling af sociale dimensioner hos børn med ASD gennem gruppeterapi, kognitiv- adfærds- og færdighedsinstruktion.		
	Viden	Note/beskrivelse
Nordisk kontekst	0	
Målgruppe	1	Børn og unge med ASD. Her: 18 børn i alderen 7-11 år, alle diagnosticeret med ASD.
Metode	1	Randomiseret kontrolleret forsøg med en prætest-posttest design. Effekten af en 30 uger lang gruppeintervention til hjælp og systematisk træning af sociale kompetencer for børn ml. 7-11 med ASD. Målt ved hhv. en præbehandlingsmåling samt en postbehandlingsmåling, ud fra Walker-McConnel Scale (WMS) og MGH YouthCare Social Competence Development Scale. Interventionsgruppen: Børnene blev inddelt i to aldersgrupper og deltog i behandlingen 1 time om ugen over 30 uger. Kontrolgruppen: 10 ikke-ASD børn, som ikke modtog behandling. Intervention: En peer-baseret gruppemodel inden for en kognitiv udviklingsramme, indebærende gruppeterapi, kognitiv adfærds- og færdighedsinstruktion. Særligt fokus på oplevelsen og håndteringen af stress og angst, joint attention og fleksibilitet/forandring.
Implementering	0	Ingen viden om, hvorvidt denne er anvendt/kendt i en nordisk kontekst.
Effekt	1	Undersøgelsen indikerer, at hver ASD-interventionsgruppe øgede deres WMS-score signifikant samt en signifikant forbedring ift. at håndtere angst og på områder som joint attention og fleksibilitet/forandringer. Studiet peger på, at systematisk intervention og instruktion kan forbedre centrale sociale aspekter væsentligt for børn med ASD.
Økonomi	0	Angives ikke.

Beregning og vurdering		
Sum af nøgleord	0	
Sum af parametre	3	
Sum af kontekst, nøgleord og parametre	3	

Ref: Haydicky, J., Wiener, J., Badali P., Milligan, K. & Ducharme J.M. (2012): "Evaluation of a mindfulness-based intervention for adolescents with learning disabilities and co-occurring ADHD and anxiety"		Indsatskategori: Sportsaktiviteter og drama
--	--	--

Indsatsens navn/kendetegn: Integra Mindfulness Martial Arts (MMA). Mindfulness-baseret intervention for unge med læringsvanskeligheder (LD), ADHD og angst. Gruppeintervention indebærende en blanding af meditation, Martial Arts-træning og kognitiv adfærdsterapi.

	Viden	Note/beskrivelse
Nordisk kontekst	0	Toronto, Canada.
Målgruppe	1	Unge med LD, ADHD og medfølgende angst. Her: 60 unge drenge i alderen 12-18 år, alle diagnosticeret.
Metode	1	RCT (WL-design = Waitlist Controlgroup): Effekten af et manualiseret gruppebehandlingsprogram, der omfatter mindfulness-meditation, kognitiv adfærdsterapi (CBT) og Martial Arts-træning. Studiet evaluerer virkningen af et 20 uger langt mindfulness-program ift. de unges <i>Executive Functions</i> (EF), som indebærer kognitive færdigheder som organisering, fleksibilitet og evnen til at sammenholde nuværende begivenheder/handlinger med forrige. Derudover en måling af interventionens virkning på de unges internaliserende og eksternaliserende adfærd og sociale dimensioner. Interventionen foretages i et healthcenter i Toronto, Canada kaldet Integra, som huser unge med LD. MMA's formål er at mindske problematisk adfærd, øge selvbevidstheden, selvkontrol samt sociale færdigheder.
Implementering	0	Ingen viden om, hvorvidt denne er anvendt/kendt i en nordisk kontekst
Effekt	1	Studiet viser, at de unges udadreagerende adfærd forbedres og sociale adfærdsproblemer mindskes. Angst, stress og lignende følger af LD og ADHD mindskes. Det konkluderes, at MMA er en lovende metode/indsats for unge

		med LD og forekommende sociale problemer i sammenhæng hermed.
Økonomi	0	Angives ikke.
Beregning og vurdering		
Sum af nøgleord	0	
Sum af parametre	3	
Sum af kontekst, nøgleord og parametre	3	

Ref: Leaf, J.B. (2011): “ <i>Comparison of social stories and teaching interaction procedures for teaching social skills to children and adolescents with a pervasive developmental disorder</i> ”		Indsatskategori: Instruktion og træning gennem lærer/instruktør
Indsatsens navn/kendetegn: <i>Social Stories & Teaching Interaction Procedures</i>. Studiet sammenligner effekten af Social Stories, som er korte tekster skrevet af underviseren, og som beskriver en ønsket adfærd hos barnet, hvornår adfærden skal performes, hvorfor og hvilken effekt denne har på andre. TIP er en systematisk instruktion i social adfærd med rollespil og undervisning.		
	Viden	Note/beskrivelse
Nordisk kontekst	0	
Målgruppe	1	Børn og unge med ASD. Her: 6 børn i alderen 5-13, alle diagnosticeret med ASD. Børnene skal kunne kommunikere i fulde sætninger.
Metode	1	Med et parallelt behandlingsprogram sammenligner studiet effekten af hhv. Social Stories og Teaching Interaction Procedures. 18 forskellige sociale færdigheder undervises ud fra hver af de to indsatsstyper. Formål: At undersøge effektiviteten og virkningen af de to procedurer, at undersøge niveauet af generalisering af det lærte til andre voksne og peers samt vurdere, hvilken procedure deltagerne foretrak. Indsatsen bestod af 45 min. sessions i et researchlokale 3-6 gange om ugen. (OBS: For enkelte deltagere forgik det i hjemmet nogle af gangene).
Implementering	0	Ingen viden om, hvorvidt denne er anvendt/kendt i en nordisk kontekst.
Effekt	1	TIP viste sig effektiv på alle 18 sociale færdigheder, hvorimod SS viste sig effektiv på 4 sociale færdigheder. Ydermere viste TIP sig at være mere effektiv ift. børnenes sociale færdigheder i relation til voksne og deres peers. Dog foretrak børnene selv SS-metoden.
Økonomi	0	Angives ikke
Beregning og vurdering		

ring		
Sum af nøgleord	0	
Sum af parametre	3	
Sum af kontekst, nøgleord og parametre	3	

Ref: Lerner, M.D., Mikami, A.Y., Levine, K. (2011): ” <i>Socio-Dramatic Affective-Relational Intervention for Adolescents with Asperger Syndrome</i> ”		Indsatskategori: Sportsaktiviteter og drama
Indsatsens navn/kendetegn: SDARI: <i>Social Dramatic Affective-Relational Intervention</i>. SDARI er en gruppebaseret manualiseret intervention, der tilpasser dramatik-træningsaktiviteter til at fokusere på in vivo-praktikker for at forbedre udvikling af sociale dimensioner hos unge med AS og HFAD.		
	Viden	Note/beskrivelse
Nordisk kontekst	0	
Målgruppe	1	Unge med Asperger og HFAD. Her: 17 unge i alderen 11-17 år – alle diagnosticeret med AS eller HFAD.
Metode	1	Randomiseret kontrolleret forsøg. Effektiviteten af SDARI undersøges ved at sammenholde resultater i form af rapporteringer fra både de unge selv og deres forældre fra en indsatsgruppe (9 deltagere) og en kontrolgruppe (8 deltagere). Indsatsen er et 6 ugers sommerprogram i et Community Human Service Agency. Hierarchical linær modellering (HLM) bruges til at estimere udviklingen af indsats- og kontrolgruppen.
Implementering	0	Ingen viden om, hvorvidt denne er anvendt/kendt i en nordisk kontekst
Effekt	1	Studiet viser, at interventionsgruppen bliver bedre til at aflæse sociale situationer og detektere følelser i voksnes stemmer. Interventionsgruppen viste dog ikke forbedringer relativt i sammenligning med kontrolgruppen på andre områder af sociale færdigheder, indad- og udadreagerende symptomer, eller på non-verbal aflæsnings/afkodningsevne. Til gengæld viser studiet, at interventionsgruppen formår at bevare forbedringerne målt på en postinterventionsmåling, der viser en overordnet forbedring i sociale problemer.
Økonomi	0	Angives ikke.
Beregning og vurdering		
Sum af nøgleord	0	

Sum af parametre	3	
Sum af kontekst, nøgleord og parametre	3	

Ref: Lydon, H., Healy, O. & Leader, G. ”A comparison of Video Modeling and Pivotal Response Training to teach pretend play skills to children with Autism Spectrum Disorder?”		Indsatskategori: Instruktion og træning gennem lærer/instruktor
Indsatsens navn/kendetegn: PRT: Pivotal Response Training & VM: Videomodelling. VM består af videosekvenser af passende legesituationer og handlinger som barnet efterfølgende skal imitere ved hjælp af legetøj identisk med det fra videoen. Pivotal Response Training (PRT) er en naturalistisk adfærdsintervention udviklet til fremme generalisering og spontanitet, reducere afhængighed og øge motivation til leg.		
	Viden	Note/beskrivelse
Nordisk kontekst	0	
Målgruppe	1	Børn med ASD. Her: 5 børn i alderen 3-6 år – alle klinisk diagnosticeret med ASD.
Metode	1	En direkte sammenligning af de to indsatsstyper: PRT og VM. Effektiviteten af disse sammenlignes ud fra deres virkning ift. Børnenes erhvervelse og generalisering af handlinger og italesættelser samt brugen af nye udsagn og handlinger i og uden for træningssituationen. 5 deltagere udsættes for begge indsatser én af gangen, og alle sessions foregår i lokaler på deres skole. Både træningen og efterfølgende generaliseringsøvelser blev optaget på video.
Implementering	0	Ingen viden om, hvorvidt denne er anvendt/kendt i en nordisk kontekst.
Effekt	1	Børnene forbedrede overordnet set deres antal af ”pretend-play”-færdigheder med både PRT og VM. Hverken PRT eller VM viste nogle signifikant forøgelse i antallet af legetalesættelser hverken i træningssituationerne eller i overførelsessituationer (generaliseringsmiljøer). Dog viser undersøgelsen, at PRT resulterede i signifikant flere lege-handlinger end VM. Begge indsatser konkluderes at være effektive ift. at lærer børn sociale legeegenskaber.
Økonomi	0	Angives ikke.
Beregning og vurdering		
Sum af nøgleord	0	
Sum af parametre	3	

Sum af kontekst, nøgleord og parametre	3	
--	---	--

Ref: Movahedi, A., Bahrami, F., Marandi, S.M. & Abedi, A. (2013): “ <i>Improvement in social dysfunction of children with autism spectrum disorder following long term kata techniques training</i> ”		Indsatskategori: Sportsaktiviteter og drama
---	--	--

Indsatsens navn/kendetegn: Kata Techniques Training: Kata er en sport, der inkorporerer teknikker fra forskellige martial arts-traditioner/skoler, og som i dette studie udgør en indsats for forbedring af sociale dysfunktioner hos børn med ASD.

	Viden	Note/beskrivelse
Nordisk kontekst	0	Holland
Målgruppe	1	Børn med ASD. Her: 30 børn i alderen 5-16 år – alle klinisk diagnosticeret med ASD.
Metode	1	RCT: Effekten af 14 ugers træning i Kata Techniques undersøges ved en sammenligning af en indsatsgruppe og en kontrolgruppe. Deltagerne modtager træning 1 time pr. dag, 4 dage om ugen i de 14 uger; i alt 56 lektioner. Der fokuseres på indsatsens virkning ift. Børns sociale interaktion. Der laves løbende opfølgingsmålinger.
Implementering	0	Ingen viden om, hvorvidt denne er anvendt/kendt i en nordisk kontekst.
Effekt	1	Studiet viste, at interventionsgruppen forbedrede deres sociale dysfunktioner. Efter en måneds træning forbliver forandringen dog uforandret frem til 14. uge.
Økonomi	0	Angives ikke.
Beregning og vurdering		
Sum af nøgleord	0	
Sum af parametre	3	
Sum af kontekst, nøgleord og parametre	3	

Ref: Stichter, J., Laffey, J., Galyen K. & Herzog, M. (2014): “ <i>iSocial: Delivering the Social Competence Intervention for Adolescents (SCI-A) in a 3D Virtual Learning Environment for Youth with</i>		Indsatskategori: Teknologiske indsatser
---	--	--

<i>High Functioning Autism</i>		
Indsatsens navn/kendetegn: iSocial 3D VLE er et fjernundervisningsprogram, der implementerer Social Competence Intervention (SCI-A), som er et læringsprogram med lektioner i udvikling af sociale dimensioner.		
	Viden	Note/beskrivelse
Nordisk kontekst	0	
Målgruppe	1	Unge med HFA. Her: 11 unge i alderen 11-14 år – alle klinisk diagnosticeret med ASD.
Metode	1	Studiet undersøger virkningen af programmet iSocial, som er et 3D virtuelt læringsprogram over internettet. Programmet består af i alt 31 lektioner i sociale kompetencer foretaget henover 4 mdr. Studiet ønsker at undersøge iSocial-indsatsens effekt på unge med HFA og deres sociale kompetencer; m.a.o. kan sociale kompetencer læres/undervises over internettet. Der er fokus på følgende sociale dimensioner: afkodning af andres og egne følelser, samtale-evner, idé-delning og problemløsning. Effekten måles/vurderes statistisk ud fra præ- og postevalueringer fra forældre og kontaktlærere samt ud fra diverse performance-målinger foretaget af studiets forskere.
Implementering	0	Ingen viden om, hvorvidt denne er anvendt/kendt i en nordisk kontekst.
Effekt	1	Forældrenes vurderinger viser en signifikant forbedring i de unges sociale adfærd og interaktioner og ligeledes forbedringer i deres hjemmelige funktioner, såsom planlægning, kontrol med en arbejdsopgave o.l. Kontaktlærernes vurderinger viser ligeledes tegn på fremgang i de unges sociale kompetencer, men dog ikke signifikante forbedringer statistisk set. Forskernes målinger viser ingen signifikant forbedring i de unges evne til at genkende andres perspektiver eller afkode egne eller andres følelser, men til gengæld en signifikant forbedring i kognitiv fleksibilitet.
Økonomi	0	Angives ikke.
Beregning og vurdering		
Sum af nøgleord	0	
Sum af parametre	3	

Sum af kontekst, nøgleord og parametre	3	
--	---	--

Ref: Banda, D.R., Hart, S.L. & Liu-Gitz, L. (2010): <i>“Impact of training peers and children with autism on social skills during center time activities in inclusive classrooms”</i> .		Peer-support
---	--	---------------------

Indsatsens navn/kendetegn: Peer-træning af autistiske børns social adfærd. Interventionen indebærer, at deltagerne får direkte instruktion og træning af deres ikke-diagnosticerede jævnaldrende.

	Viden	Note/beskrivelse
Nordisk kontekst	0	
Målgruppe	1	Børn med ASD i ”general education kindergarten classes”(Børnehave, men med skoleorienterede aktiviteter). Her: 2 børn i alderen 6 år diagnosticeret med ASD.
Metode	1	Multiple-baseline design.
Implementering	0	Det fremgår ikke af artiklen.
Effekt	1	Studiet måler på to effekter: 1. Initiativ til samtale med jævnaldrende. 2. Respons: Hvordan deltageren responderer, når deltageren befinder sig i en samtale med en jævnaldrende. Studiet konkluderer positive effekter for deltagerne.
Økonomi	0	Angives ikke.
Beregning og vurdering		
Sum af nøgleord	0	
Sum af parametre	3	
Sum af kontekst, nøgleord og parametre	3	

Ref: Collins, T. (2010): <i>“Functional communication training to increase communication skills for young children with autism spectrum disorder”</i>		Indsatskategori: Instruktion og træning gennem lærer/instruktor
---	--	--

Indsatsens navn/kendetegn: Functional Communication Training (FCT) for autistiske børn for at fremme deres kommunikative færdigheder. Interventionen indeholder tre trin: 1. Identificering af den kommunikative funktion af problematisk adfærd, 2. Vælg et passende kommunikativt alternativ, 3. Implementer systematisk instruktion i benyttelse af det passende kommunikative alternativ under relevante omstændigheder.

	Viden	Note/beskrivelse
Nordisk kontekst	0	

Målgruppe	1	Børn med ASD i specialklasse. Her: 3 børn i alderen 3-5 år, alle diagnosticeret med ASF.
Metode	1	Multiple baseline, "Single subject"- design.
Implementering	0	Det fremgår ikke af studiet. Studiet er en afhandling.
Effekt	1	Effekten af interventionen måles på 1) børnenes kommunikationsfærdigheder, 2) Afvigende/forstyrrende adfærd og 3) Hvorvidt børnene er i stand til at overføre det lærte til andre sociale sammenhænge. Interventionen viste positive effekter hos alle tre børn ved enten at forbedre deres kommunikative færdigheder eller mindske deres upassende adfærd. To af de tre børn var ligeledes i stand til at overføre de opnåede færdigheder til andre sammenhænge.
Økonomi	0	Angives ikke.
Beregning og vurdering		
Sum af nøgleord	0	
Sum af parametre	3	
Sum af kontekst, nøgleord og parametre	3	

Ref: Franco, J.H., Lang, R.L., O'Reilly, M.F., Chan, J.M., Sigafoos, J. & Rispoli, M. (2009): " <i>Functional analysis and treatment of inappropriate vocalizations using a speech-generating device for a child with autism. Focus on Autism and Other Developmental Disabilities</i> "		Teknologiske indsatser
Indsatsens navn/kendetegn: Speech-generating device (SGD) for børn med talevanskeligheder. SGD er et elektronisk tekst-til-tale redskab, som skal støtte børn med talevanskeligheder		
	Viden	Note/beskrivelse
Nordisk kontekst	0	
Målgruppe	1	Udviklingshæmmede børn med talevanskeligheder. Her: 1 barn på 7 år.
Metode	1	"Single subject"- design
Implementering	0	

Effekt	1	Effekten af interventionen måles på barnets kommunikative færdigheder. Brugen af SGD havde en positiv effekt på barnets evne til at udtrykke sig. Han engagerede sig i højere grad i aktiviteter og interaktioner med andre, når han havde adgang til sin SGD.
Økonomi	0	Angives ikke.
Beregning og vurdering		
Sum af nøgleord	0	
Sum af parametre	3	
Sum af kontekst, nøgleord og parametre	3	

Ref: Graetz, J.E., Mastropieri, M.A. & Scruggs, T.E. (2009): <i>“Decreasing inappropriate behaviors for adolescents with autism spectrum disorders using modified social stories.”</i>		Indsatskategori: Instruktion og træning gennem lærer/instruktor
Indsatsens navn/kendetegn: Modified Social Stories (MSS): En kort historie bliver forfattet til hver deltager. Historierne indeholder billeder og billedforklaringer og afspejler sociale situationer, som deltagerne skal blive bedre til at indgå i.		
	Viden	Note/beskrivelse
Nordisk kontekst	0	
Målgruppe	1	Unge mennesker med autistiske træk. Her: Børn/unge i alderen 12-13 år.
Metode	1	Multipel baseline design.
Implementering	0	
Effekt	1	Tre effekter måles på henholdsvis tre børn.: 1. Stå op for at lege med de andre børn. 2. Stoppe med at råbe/hæve stemmen unødvendigt 3. Stoppe med at putte sine hænder i munden. Historierne forbedrede børnenes upassende adfærd i to ud af de tre inkluderede tilfælde.
Økonomi	0	Angives ikke
Beregning og vurdering		
Sum af nøgleord	0	
Sum af parametre	3	
Sum af kontekst, nøgleord og parametre	3	

Ref: Ingersoll, B., & Lalonde, K. (2010): “ <i>The impact of object and gesture imitation training on language use in children with autism spectrum disorder.</i> ”		Indsatskategori: Instruktion og træning gennem lærer/instruktør
Indsatsens navn/kendetegn: Reciprocal Imitation Training (RIT) for autistiske børn til forbedring af kommunikative færdigheder. (RIT): Børnet skal via imitation lære at sætte ord på handlinger/adfærd.		
	Viden	Note/beskrivelse
Nordisk kontekst	0	
Målgruppe	1	Børn med ASD. Her: 4 børn i alderen 2-4 år, alle diagnosticeret med ASD.
Metode	1	Tilpasset multipelt-baseline-design.
Implementering	0	
Effekt	1	Interventionen forbedrede tre ud af de fire børns sprogfærdigheder på flere måder. Studiet undersøger ligeledes, om imitation af terapeutens gestikulationer giver større afkast hos børnene, end når børnene blot imiterer genstande. Det konkluderes i studiet, at interventionen, hvor børnene skal imitere terapeutens gestikulation, har en større effekt på deres sproglige udvikling end interventionen, hvor børnene blot imiterer genstande.
Økonomi	0	Angives ikke.
Beregning og vurdering		
Sum af nøgleord	0	
Sum af parametre	3	
Sum af kontekst, nøgleord og parametre	3	

Ref: Labbe-Poisson, K. A. (2009): " <i>Peer-mediated social skills instruction and self-management strategies for students with autism</i> "		Indsatskategori: Peer-support
Indsatsens navn/kendetegn: Peer-mediated Social skills Instruction and Selfmanagement Strategies til hjælp for autistiske børns sociale adfærd. Tre trin indgår i undersøgelsen: 1. "Self-management procedure", 2. "Peer-mediated Pivotal Response Training" samt 3. "Post peer-mediated Pivotal Respons".		
	Viden	Note/beskrivelse
Nordisk kontekst	0	
Målgruppe	1	Børn med autisme i almindelig folkeskole, som oplever problemer med sociale-relationer. I studiet er tre drenge mellem 8-13 år med ASD.
Metode	1	Multipel baseline, "Single subject"- design.
Implementering	0	Det fremgår ikke af studiet.
Effekt	1	Effekter, som undersøges i studiet, omhandler børnenes evne til at 1. Indlede samtaler, 2. Indlede til leg og 3. Opretholde/forblive i interaktioner. Færdighederne bliver yderligere testet i tre forskellige kontekster (i gymnastiksalen, ved frokost og i et frikvarter) for at vurdere om børnene er i stand til at generalisere det lærte. Det vurderes også, hvordan børnene udvikler deres selvforvaltning. Studiet konkluderer, at brugen af jævnaldrende som instruktører i udvikling af sociale kompetencer har en effekt på børnene. Ligeledes har interventionen en positiv effekt på deres selvforvaltning. Interventionen øgede også de tre autistiske drenges koncentration.
Økonomi	0	Angives ikke.
Beregning og vurdering		
Sum af nøgleord	0	
Sum af parametre	3	
Sum af kontekst, nøgleord og parametre	3	

Ref: Mancil, G.R., Haydon, T. & Whitby, P. (2009): ” <i>Differentiated effects of paper and computer-assisted social stories™ on inappropriate behavior in children with autism.</i> ”		Indsatskategori: Instruktion og træning gennem lærer/instruktør
Indsatsens navn/kendetegn: Effektforskellen af at give ”Social Stories” i enten papirform eller PowerPoint-form.		
	Viden	Note/beskrivelse
Nordisk kontekst	0	
Målgruppe	1	Elever med ASD. Her: 3 elever i alderen 6-9 år, alle diagnosticeret med ASD.
Metode	1	Studiet har anvendt ”Single subject”- design.
Implementering	0	Det fremgår ikke af studiet.
Effekt	1	Studiet ønsker at undersøge interventionens effekt på de inkluderes påtrængenhed/nærgåenhed, altså om børnene efter interventionen var mindre tilbøjelige til at tage fat i, skubbe og røre ved de andre børn. Studiet konkluderer, at interventionen mindskede alle de inkluderede børns uønskede adfærd. Når historierne blev fortalt via PowerPoint, fremfor papirform, mindskede det børnenes påtrængenhed i højere grad, end når historierne blev fortalt i papirform.
Økonomi	0	Angives ikke.
Beregning og vurdering		
Sum af nøgleord	0	
Sum af parametre	3	
Sum af kontekst, nøgleord og parametre	3	

Ref: Plavnick, J.B., Sam, A.M., Hume, K., & Odom, S.L. (2013): <i>"Effects of Video-Based Group Instruction for Adolescents With Autism Spectrum Disorder"</i> .		Indsatskategori: Instruktion og træning gennem lærer/instruktør
Indsatsens navn/kendetegn: Video-based Group Instruction (VGI) til at hjælpe unge med autisme i forhold til at forbedre deres sociale færdigheder. VGI indeholder en video, hvor en skuespiller viser den ønskede opførsel i forskellige sociale sammenhænge.		
	Viden	Note/beskrivelse
Nordisk kontekst	0	
Målgruppe	1	Unge med ASD. Fire drenge i alderen 13-16 år, alle diagnosticerede med ASD.
Metode	1	Studiet benytter multipelt baseline-design. Interventionen gives til eleverne i tre måneder for herefter at blive evalueret på deres sociale færdigheder.
Implementering	0	Det fremgår ikke af studiet.
Effekt	1	Studiet undersøger elevernes sociale færdigheder: 1. socialt initiativ, 2. social opmærksomhed, 3. evnen til at opretholde en samtale/interaktion. Konklusionen er, at VGI kan være en effektiv måde at styrke autistiske unges sociale færdigheder på.
Økonomi	0	Angives ikke.
Beregning og vurdering		
Sum af nøgleord	0	
Sum af parametre	3	
Sum af kontekst, nøgleord og parametre	3	

Ref: Sancho, K., Sidener, T.M., Reeve, S.A. & Sidener, D.W. (2010): “Two variations of video modeling interventions for teaching play skills to children with autism.”		Indsatskategori: Instruktion og træning gennem lærer/instruktor
Indsatsens navn/kendetegn: Video-modeling (VM). Video-modeling: En ønsket social adfærd/opførsel vises med et eksempel i en video med ønsket om at barnet imiterer handlingen i lignende situationer.		
	Viden	Note/beskrivelse
Nordisk kontekst	0	
Målgruppe	1	Børn diagnosticeret med ASD, som oplever vanskeligheder ved at indgå i legesammenhænge. Her to autistiske børn i alderen på 5 år.
Metode	1	Adapted Alternating Treatments-design.
Implementering	0	Det fremgår ikke af teksten.
Effekt	1	Effekten af interventionen blev evalueret ud fra børnene legeegenskaber. ”Video-modeling” leveret på to forskellige måder blev evalueret: 1. Video-modeling hvor eleverne under videoen blev opfordret til at imitere, 2. Video-modeling, hvor børnene ikke aktivt skulle imitere, mens video blev afspillet. Begge variationer af interventionen viste en positiv effekt hos de to autistiske børns legefærdigheder.
Økonomi	0	Angives ikke.
Beregning og vurdering		
Sum af nøgleord	0	
Sum af parametre	3	
Sum af kontekst, nøgleord og parametre	3	

Ref: Sibley, M.H., Pelham, W.E., Mazur, A., Gnagy, E.M., Ross, J.M. & Kuriyan, A.B. (2012): " <i>The Effect of Video Feedback on the Social Behavior of an Adolescent With ADHD.</i> "		Indsatskategori: Instruktion og træning gennem lærer/instruktør
Indsatsens navn/kendetegn: Effekten af Video Feedback (VF) på ADHD-unges sociale adfærd. VF: Den unge overværer et videoklip, hvor de selv optræder i en social kontekst. Dennes opførelse og adfærd i videoen diskuteres og bedømmes i fællesskab med en vejleder.		
	Viden	Note/beskrivelse
Nordisk kontekst	0	
Målgruppe	1	Unge med ADHD. I studiet er en 16 årig dreng med ADHD inkluderet.
Metode	1	Single subject-design.
Implementering	0	Det fremgår ikke studiet.
Effekt	1	Interventionen havde en positiv effekt på den unges sociale adfærd. Hans upassende handlinger blev mindsket, imens han modtog "video-feedback". Studiet konkluderer ikke en længerevarende effekt af interventionen.
Økonomi	0	
Beregning og vurdering		
Sum af nøgleord	0	
Sum af parametre	3	
Sum af kontekst, nøgleord og parametre	3	

Ref: Thompson, R.M. & Johnston, S. (2013): <i>“Use of Social Stories to improve self-regulation in children with autism spectrum disorders.”</i>		Indsatskategori: Instruktion og træning gennem lærer/instruktor
Indsatsens navn/kendetegn: ”Social Stories” virkning på autistiske børns selvregulering. Social Stories er små personliggjorte noveller, der omhandler god opførsel/adfærd samt selvregulerende strategier.		
	Viden	Note/beskrivelse
Nordisk kontekst	0	
Målgruppe	1	Børn med ASD. I alt tre børn i alderen 3-5 år, alle diagnosticerede med ASD.
Metode	1	Multipelt baseline-design.
Implementering	0	Det fremgår ikke af studiet.
Effekt	1	To effektmål evalueres i undersøgelsen: 1. Passende opførsel samt 2. selvregulering. De sociale historier viste at have en positiv effekt, idet de forbedrede børnenes opførsel. Evnen til at benytte sig af de selvregulerende strategier varierede hos børnene, og interventionen medførte ikke en klar positiv effekt.
Økonomi	0	
Beregning og vurdering		
Sum af nøgleord	0	
Sum af parametre	3	
Sum af kontekst, nøgleord og parametre	3	

Ref: Wilson, K.P. (2012): ”Teaching Social-Communication Skills to Preschoolers with Autism: Efficacy of Video Versus In Vivo Modeling in the Classroom”		Indsatskategori: Instruktion og træning gennem lærer/instruktør
Indsatsens navn/kendetegn: Video-modeling (VM) og In Vivo Modeling. In Vivo (dvs. live) modeling er en læringsstrategi for adfærdstræning for børn og unge med autisme. Video Modeling udspringer af In Vivo Modeling og skal anses som digital variation heraf. Begge indsatser fanger autistiske børns styrke ift. visuel bearbejdning af informationer, og Video Modeling fanger ligeledes denne populations ofte stærke interesse for elektroniske medier.		
	Viden	Note/beskrivelse
Nordisk kontekst	1	Helsinki, Finland.
Målgruppe	1	Børn med autisme. Her: 4 børn i alderen 3-5 år – alle diagnosticeret med ADS.
Metode	1	Single-Case-Design (SCD). Dette studie sammenligner In Vivo Modeling vs. Video Modeling som klasseværelse-baserede sociale kommunikationsinterventioner for autistiske børn. Det relative potentiale for disse to typer indsatser undersøges. Både forandringer i/for det enkelte barn samt forandringer mellem børnene adresseres og vurderes. Løbende indsamles der data i form af rapporteringer, observationer m.m. Forældre og lærere rapporterer før og efter behandlingen/interventionen.
Implementering	0	Foretages i Finland, men det angives ikke, om eller hvorledes implementeringen er foregået/foregår.
Effekt	1	Begge indsats typer har en ønsket effekt og udvikle børnenes sociale færdigheder såsom kommunikation og visuel opmærksomhed, og det konkluderes, at metoderne er velegnede og valide indsatser som klasseværelse-baserede interventionsværktøjer.
Økonomi	0	Angives ikke.
Beregning og vurdering		
Sum af nøgleord	0	
Sum af parametre	3	
Sum af kontekst, nøgleord og parametre	3	

Ref: Suarez, S.C. (2010): “ <i>Show Me Again What I Can Do: Documentation and Self-Determination for Students with Social Challenges</i> ”		Indsatskategori: Instruktion og træning gennem lærer/instruktør
Indsatsens navn/kendetegn: Dokumentation som intervention for elever med sociale udfordringer. Dokumentation forstås som visuel feedback i form af fotos eller videoklip, der hjælper lærere og børn med at planlægge, overskue og evaluere børnenes præstationer/handlinger i sociale situationer. Dokumentationen fungerer som et værktøj i skabelsen af et positivt narrativ omkring barnet ved pointere positive interaktioner, der er bekræftende for barnet.		
	Viden	Note/beskrivelse
Nordisk kontekst	0	
Målgruppe	1	Børn med PDD (Pervasive developmental disorder). Her: 2 børn på hhv. 7-8 år og 12-13 år - begge diagnosticeret med PDD.
Metode	1	Artiklen tager udgangspunkt i to lærere og deres studerende, og beskriver hvordan dokumentation kan hjælpe barnet med at skabe mening i sociale sammenhænge, gennem feedback og vejledning fra deres lærere. Billeder af børnenes sociale aktiviteter i skolen (sport, frikvarter, frokost) samles i en bog, der efterfølgende bruges som værktøj for læreren og barnet selv. Bøgerne med billederne fungerer som en visuel narrativ konstruktion som hjælper børnene med deres sociale udfordringer. Begge elever blev mere selvbevidste og socialt motiverede.
Implementering	0	Denne artikel beskriver hvorledes to kvindelige lærere har implementeret dokumentation i form af billeder og videoer i deres undervisning og tilknytning til hver deres elev med PDD.
Effekt	1	Begge elever blev mere selvbevidste og selv-sikre ift. at indgå i sociale situationer på positive måder. Både lærere og forældre omtaler metoden og udviklingen positivt.
Økonomi	0	Angives ikke
Beregning og vurdering		
Sum af nøgleord	0	
Sum af parameter	3	
Sum af kontekst, nøgleord og parametre	3	

LITTERATUR

- Baghdadli, A., J. Brisot, V. Henry, C. Michelon, M. Soussana, C. Rattaz, & M.C. Picot (2013): "Social Skills Improvement in Children with High-functioning Autism: A Pilot Randomized Controlled Trial". *European Child & Adolescent Psychiatry*, 22(7), s. 433-442.
- Banda, D.R. S.L. Hart & L. Liu-Gitz (2010): "Impact of Training Peers and Children with Autism on Social Skills during Center Time Activities in Inclusive Classrooms". *Research in Autism Spectrum Disorders*, 4(4), s. 619-625.
- Bernardini, S., K.A. Porayska-Pomsta & T.J. Smith (2014): "ECHOES: An Intelligent Serious Game for Fostering Social Communication in Children with Autism". *Information Sciences*, 264, s. 41-60.
- Collins, T.L.S (2011): *Functional communication training to increase communication skills for young children with autism spectrum disorder*. Tilgængelig på: <http://www.proquest.com/>. Besøgt 08-08-2014.
- Cotugno, A.J. (2009): "Social Competence and Social Skills Training and Intervention for Children with Autism Spectrum Disorders". *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 39(9), s. 1268-1277.
- DH Danske Handicaporganisationer (2014): *For retten til lige muligheder*. Tilgængelig på: <http://www.handicap.dk/politik/politikatalog/h/habilitering>). Besøgt 22-10-2014.
- Franco, J.H., R.L. Lang, L. Russell, M.F. O'Reilly, J.M. Chan, J. Sigafoos & M. Rispoli (2009): "Functional Analysis and Treatment of Inappropriate Vocalizations Using a Speech-Generating Device for a Child with Autism". *Focus on Autism and Other Developmental Disabilities*, 24(3), s. 146-155.

- Graetz, J.E., M.A. Mastropieri, T.E. Scruggs, (2009): "Decreasing Inappropriate Behaviors for Adolescents with Autism Spectrum Disorders Using Modified Social Stories". *Education and Training in Developmental Disabilities*, 44(1), s. 91-104.
- Haydicky, J., J. Wiener, P. Badali, K. Milligan & J.M. Ducharme (2012): "Evaluation of a Mindfulness-based Intervention for Adolescents with Learning Disabilities and Co-occurring ADHD and Anxiety" *Mindfulness*, 3(2), s. 151-164.
- Ingersoll, B. & K. Lalonde(2010): "The Impact of Object and Gesture Imitation Training on Language Use in Children with Autism Spectrum Disorder". *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 53(4), s. 1040-1051.
- Labbe-Poisson, K.A. (2010): *Peer-mediated social skills instruction and self-management strategies for students with autism*. Tilgængelig på: <http://www.proquest.com/>. Besøgt 08-08-2014.
- Leaf, J.B. (2011): *Comparison of social stories and teaching interaction procedures for teaching social skills to children and adolescents with a pervasive developmental disorder*. Tilgængelig på: <http://www.proquest.com/>. Besøgt 08-08-2014.
- Lerner, M.D., A.Y. Mikami & K. Levine (2011): "Socio-Dramatic Affective-Relational Intervention for Adolescents with Asperger Syndrome & High Functioning Autism: Pilot Study. Autism". *The International Journal of Research and Practice*, 15(1), s. 21-42.
- Lydon, H., O. Healy & G. Leader (2011): "A Comparison of Video Modeling and Pivotal Response Training to teach pretend play skills to children with Autism Spectrum Disorder". *Research in Autism Spectrum Disorders*, 5(2), s. 872-884.
- Mancil, G.R., T. Haydon & P. Whitby (2009): "Differentiated Effects of Paper and Computer-Assisted Social Stories[TM] on Inappropriate Behavior in Children With Autism". *Focus on Autism and Other Developmental Disabilities*, 24(4), s. 205-215.
- Movahedi, A., F. Bahrami, S.M. Marandi, Sayed & A Abedi (2013): "Improvement in Social Dysfunction of Children with Autism Spectrum Disorder Following Long Term Kata Techniques Training". *Research in Autism Spectrum Disorders*, 7(9), s. 1054-1061.
- Plavnick, J.B., A.M. Sam & K.A.R.A Hume (2013): "Effects of Video-Based Group Instruction for Adolescents With Autism Spectrum Disorder". *Exceptional Children*, 80(1), s. 67-83.
- Sancho, K., T.M. Sidener, S.A. Reeve & D.W. Sidener (2010): "Two Variations of Video Modeling Interventions for Teaching Play Skills to Children with Autism". *Education & Treatment of Children*, 33(3), s. 421-442.
- Sibley, M.H., W.E. jr. Pelham, A. Mazur, E.M. Gnagy, J.M. Ross & A.B. Kuriyan (2012): "The Effect of Video Feedback on the Social

- Behavior of an Adolescent with ADHD”. *Journal of Attention Disorders*, 16(7), s. 579-588.
- Socialstyrelsen (2014): *Vidensdeklaration – Socialstyrelsens vidensdeklaration af sociale indsatser og metoder*. Tilgængelig på: www.socialstyrelsen.dk. Besøgt 22-10-2014.
- Stichter, J., J. Laffey, K. Galyen & M. Herzog (2014) “iSocial: Delivering the Social Competence Intervention for Adolescents (SCI-A) in a 3D Virtual Learning Environment for Youth with High Functioning Autism”. *Journal of Autism & Developmental Disorders*, 44(2), s. 417-430.
- Suarez, S.C.-(2010): “Show Me Again What I Can Do: Documentation and Self-Determination for Students with Social Challenges”. *Theory Into Practice*, 49(1), s. 21-28.
- Thompson, R.M. & S. Johnston (2013): “Use of Social Stories to Improve Self-Regulation in Children with Autism Spectrum Disorders”. *Physical & Occupational Therapy in Pediatrics*, 33(3), s. 271-284.
- Wilson, K.-(2013): “Teaching Social-Communication Skills to Preschoolers with Autism: Efficacy of Video Versus in Vivo Modeling in the Classroom”. *Journal of Autism & Developmental Disorders*, 43(8), s. 1819-1831.